

Ministerul Infrastructurii
și Dezvoltării Regionale
al Republicii Moldova

Raport de progres privind implementarea Strategiei naționale de dezvoltare regională 2022 - 2028

Ianuarie -
decembrie
2024

Chișinău, 2025

CUPRINS

ABREVIERI	3
I. SUMAR EXECUTIV	5
II. REALIZĂRI LA NIVEL DE OBIECTIVE ȘI DIRECȚII PRIORITARE	7
Obiectivul general 1. Creșterea competitivității și ocupării forței de muncă a regiunilor.....	7
1.1 Consolidarea rolului și funcțiilor orașelor în calitate de motoare de creștere a competitivității regiunilor	7
1.2. Îmbunătățirea mediului antreprenorial în regiuni.....	16
1.3 Identificarea și promovarea specializării inteligente în regiuni	19
1.4 Cooperarea regională și transfrontalieră	20
Obiectivul general 2. Sporirea coeziunii teritoriale și prevenirea excluziunii	21
2.1. Îmbunătățirea infrastructurii tehnico-edilitare de bază	21
2.2. Dezvoltarea infrastructurii de suport pentru afaceri.....	25
2.3. Sprijinirea procesului de adaptare a regiunilor la schimbările climatice, prevenirea riscurilor și reziliența în fața dezastrelor.....	29
Obiectivul general 3. Îmbunătățirea mecanismelor și instrumentelor de coordonare și implementare a politicii naționale de dezvoltare regională	30
3.1 Eficientizarea operațională a cadrului de implementare	30
3.2 Consolidarea mecanismului de finanțare al proiectelor de dezvoltare regională.....	31
3.3. Operaționalizarea Regiunii de Dezvoltare Chișinău	32
III. VALORIFICAREA MIJLOACELOR FINANCIARE ALOCATE DIN FNDRL ÎN 2024	33
IV. PROVOCĂRI ȘI RISCURI	35
V. PRIORITĂȚI PENTRU 2025.....	36

ABREVIERI

AAC	Asigurarea cu apă și canalizare
ADR	Agencia de Dezvoltare Regională
APL	Administrația Publică Locală
BNS	Biroul Național de Statistică
CNCDRL	Consiliul Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale și Locale
CRD	Consiliul Regional pentru Dezvoltare
DUP	Document Unic de Program
FNDRL	Fondul Național pentru Dezvoltare Regională și Locală
MIDR	Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale
ONDRL	Oficiul Național de Dezvoltare Regională și Locală
PIB	Produsul Intern Brut
POR	Program Operațional Regional
RD	Regiunea de Dezvoltare
SNDR	Strategia Națională de Dezvoltare Regională

Dezvoltarea regională a Republicii Moldova pentru anii 2022–2028

În 2022, după o experiență de mai bine de 10 ani de implementare a politicii de dezvoltare regională, Guvernul a aprobat o nouă Strategie de dezvoltare regională a țării, pentru perioada 2022-2028, în vederea modificării politicilor în domeniu și ajustării la noile tendințe și realități.

Noile priorități strategice în domeniu ținesc sprijinirea creșterii competitivității și dezvoltării durabile a fiecărei regiuni, ajustarea disparităților și creșterea calității vieții cetățenilor prin realizarea a trei obiective generale:

- creșterea competitivității și ocupării forței de muncă a regiunilor
- sporirea coeziunii teritoriale și prevenirea excluziunii
- îmbunătățirea instrumentelor de coordonare și implementare a politicii naționale de dezvoltare regională.

De asemenea, Strategia și-a propus transpunerea teritorială a obiectivelor și țințelor Strategiei de dezvoltare națională „Moldova 2030”, axate pe realizarea unor intervenții sistemice, pentru a contribui la creșterea indicatorilor medii de calitate a vieții (măsurați în 10 dimensiuni) a tuturor locuitorilor Republicii Moldova, indiferent de mediul de reședință.

Fiind principalul document de politici publice în domeniul dezvoltării regionale, Strategia condiționează elaborarea și aprobarea mai multor documente și programe pentru a asigura realizarea cu succes a obiectivelor stabilite, iar în 2024 acest lucru s-a realizat prin elaborarea și aprobarea a șase proiecte de hotărâri ale Guvernului, prin desfășurarea apelurilor de propuneri de proiecte destinate localităților din țară și revitalizării orașelor și realizarea măsurilor aferente procesului de aliniere la cadrul normativ european.

În același timp, prin alocarea în 2024 în Fondul Național de Dezvoltare Regională și Locală, a circa 581.500 mii lei, a fost asigurat procesul implementării proiectelor de dezvoltare regională și locală selectate anterior, iar indicatorii obținuți din implementarea acestora contribuie la atingerea indicatorilor setați în Strategia Națională de Dezvoltare Regională 2022-2028 și alte documente de politici publice naționale.

I. SUMAR EXECUTIV

Raportul de progres privind implementarea Strategiei Naționale de Dezvoltare Regională are drept scop înțelegerea progresului înregistrat în implementarea obiectivelor pe parcursul anului 2024, inclusiv a restanțelor, pentru a prioritiza acțiunile viitoare necesare implementării Strategiei.

De asemenea, Raportul vine să ofere transparență în ceea ce privește acțiunile întreprinse de Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale și instituțiile subordonate, pe parcursul anului 2024, în realizarea obiectivelor asumate prin adoptarea Strategiei și modul de utilizare a resurselor financiare alocate în Fondul Național de Dezvoltare Regională pentru atingerea obiectivelor propuse.

Raportul de progres pentru 2024 este elaborat în baza Rapoartelor de progres privind implementarea Programelor Operaționale Regionale (POR), prezentate de către Agențiile de Dezvoltare Regională și Raportului de bilanț prezentat de Oficiul Național de Dezvoltare Regională și Locală, și reflectă principalele rezultate obținute în procesul de implementare a documentului de politici publice pe parcursul anului 2024.

Raportul prezintă progresele obținute la nivelul fiecărei direcții prioritare stabilite de SNDR.

Printre principalele rezultate obținute în realizarea politicii de dezvoltare regională și locală, în 2024, se pot menționa:

- Aprobarea Programului național de dezvoltare locală „Satul European” pentru anii 2024-2028;
- Aprobarea Programului național de accelerare a dezvoltării mun. Bălți în calitate de pol de dezvoltare pentru anii 2024-2028;
- Evaluarea intermediară a Programului național de dezvoltare a orașelor poli de creștere în Republica Moldova pentru anii 2021-2027, cu inițierea modificării Hotărârii 916/2020;
- Aprobarea modificărilor la Documentul Unic de Program pentru perioada 2022-2024 (trei proiecte de hotărâri). Urmare a finalizării apelului de proiecte „Satul European” 2, precum și în baza unor analize a progresului implementării unor proiecte, în DUP au fost incluse 23 proiecte de dezvoltare regională și 712 proiecte de dezvoltare locală și excluse 12 proiecte de dezvoltare regională și 22 de dezvoltare locală;
- Dezvoltarea și lansarea Sistemul informațional de gestionare a programelor și proiectelor de dezvoltare regională și locală (<https://mrdp.midr.gov.md>), cu aprobarea Hotărârii de Guvern care reglementează funcționarea Sistemului.
- Elaborarea Conceptului privind cadrul instituțional și mecanismul de gestionare indirectă a fondurilor structurale, în baza căruia, urmează a fi aprobat un proiect de lege.
- Aprobarea Programului de consolidare a capacităților instituțiilor responsabile de implementarea politicii de dezvoltare regională și locală și Conceptului pentru consolidarea capacităților autorităților publice locale în domeniul implementării, monitorizării și evaluării proiectelor. Instruirile în baza celor două documente aprobate urmează a fi desfășurate în 2025.
- Desfășurarea a 8 ședințe ale Consiliului Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale și Locale și aprobarea a 27 de Decizii;

- Aprobarea spre finanțare a 712 noi proiecte de dezvoltare locală în cadrul urmare a desfășurării apelului de proiecte „Satul European 2” și „Servicii de creșă publice”;
- Lansarea Concursului de selectare a proiectelor de dezvoltare regională, ediția 2024, cu 205 Note conceptuale depuse în cele cinci regiuni de dezvoltare. Actualmente, proiectele sunt în etapa de evaluare tehnică, rezultatele urmând să fie aprobate în 2025;
- Finalizarea a 8 proiecte de dezvoltare regională și 185 proiecte de dezvoltare locală, cu indicatori.

II. REALIZĂRI LA NIVEL DE OBIECTIVE ȘI DIRECȚII PRIORITARE

Obiectivul general 1. Creșterea competitivității și ocupării forței de muncă a regiunilor

Pentru atingerea obiectivului au fost stabilite următoarele Direcții prioritare:

1.1 Consolidarea rolului și funcțiilor orașelor în calitate de motoare de creștere a competitivității regiunilor

Intervențiile pentru realizarea acestui obiectiv sunt realizate prin procese de revitalizare urbană a orașelor din regiuni, prin programe de revitalizare urbană și soluții de amenajare a zonelor urbane în funcție de necesități.

În 2024, a continuat implementarea Programului național de dezvoltare a orașelor-poli de creștere în Republica Moldova pentru anii 2021-2027¹ și a fost aprobat Programul național de accelerare a dezvoltării municipiului Bălți ca pol de dezvoltare pentru anii 2024-2028².

Totodată, au fost implementate 5 proiecte în domeniul Revitalizării urbane și dezvoltării infrastructurii spațiilor publice.

În orașul Fălești a fost finalizată construcția acoperișului instituției de educație timpurie din cartierul Gara Fălești, în cadrul unui proiect depus de Primăria orașului Fălești în cadrul Concursului pentru identificarea, evaluarea și aprobarea proiectelor de dezvoltare urbană, revitalizare economică și socială a orașelor (noiembrie 2022), finanțat din sursele Fondului Național pentru Dezvoltare Regională și Locală (FNDRL).

În cadrul proiectului, la instituția de educație timpurie din cartierul Gara Fălești a fost construit un nou acoperiș pe o suprafață de 822,5 mp. Totodată, la acoperiș a fost aplicat un strat termoizolator din plăci de vată minerală pe o suprafață de 589 mp, au fost montate 118 m de sisteme de jgheaburi și 97 m de burlane.

În urma implementării, au fost îmbunătățite condițiile de învățământ preșcolar pentru copiii din zona de revitalizare Gara Fălești a orașului Fălești. Din grupul-țintă al proiectului fac parte 150 copii care frecventează instituția și 25 de angajați ai instituției de educație timpurie.

Valoarea totală a proiectului constituie 1.872.158 de lei, din care 1.684.942 de lei – din sursele FNDRL și 187.215 de lei – contribuția Primăriei orașului Fălești. Proiectul a fost implementat de Agenția de Dezvoltare Regională (ADR) Nord.

¹ Raportul de implementare a Programului va fi prezentat separat, conform Hotărârii Guvernului nr. 916/2020.

² Hotărârea Guvernului nr. 435/2024.

Tot în 2024, sectorul Valea Curechiului din orașul Drochia , o zonă degradată, a fost transformată prin lucrări de revitalizare urbană într-o locație confortabilă pentru comunitate, asigurându-se condiții urbane mai bune pentru 4.500 de localnici.

Prin acest proiect de revitalizare urbană, la Drochia au fost amenajate două terenuri de joacă (225 mp și 232 mp), un teren de sport (3.415 mp), o pistă pentru alergare la stadion (910 mp), a fost reamenajat un spațiu public (20.375 mp), au fost montate 2 porți de fotbal, au fost instalate 36 de bănci, 4 balansoare, 4 tobogane, 4 leagăne, 4 bănci pentru copii și 38 de urne pentru gunoi etc. Totodată, au fost plantați circa 230 de arbori, 190 de arbuști și 12 mii de flori perene.

Valoarea totală a [proiectului](#) constituie 9,6 mil. lei, din care 8,6 mil. lei – alocate din sursele FNDRL și 960,4 mii lei – contribuție locală. Proiectul a fost implementat de ADR Nord din sursele Fondului Național pentru Dezvoltare Regională și Locală.

În domeniul consolidării rolului și funcțiilor orașelor în calitate de motoare de creștere a competitivității regiunilor, potrivit SNDR, au fost stabiliți următorii indicatori de rezultat:

La fel, în cadrul Obiectivului 1.1., în 2024, Instituția de Educație Timpurie nr. 7 „Călina” din municipiul Soroca a fost modernizată prin intermediul unui proiect de revitalizare urbană implementat de ADR Nord din sursele Fondului Național pentru Dezvoltare Regională și Locală.

În cadrul acestui proiect de revitalizare urbană, la IET nr. 7 „Călina” au fost termoizolați pereții exteriori (794,25 mp), a fost reconstruit acoperișul instituției (681 mp), au fost instalate 90 de panouri fotovoltaice pe noul acoperiș, au fost schimbate geamurile și ușile exterioare (159,79 mp) și au fost executate lucrări de renovare în interiorul clădirii. De asemenea, a fost construită o centrală termică, a fost montată o nouă rețea electrică interioară și au fost instalate trei cazane noi, rețele de apă caldă/rece (205 m), rețele de canalizare (140 m), un sistem de încălzire (643 m) și un sistem de ventilare (4,2 mp).

Printre beneficiarii finali ai proiectului se numără 100 copii de vârstă preșcolară, inclusiv de origine romă, din zona de revitalizare a municipiului Soroca, 23 de cadre didactice și nedidactice angajate în cadrul IET nr. 7 „Călina” și circa 10 mii de locuitori din dealul municipiului Soroca.

Valoarea totală a proiectului „Noi oportunități educaționale pentru copiii de vârstă preșcolară din cartierul Dealul Romilor, municipiul Soroca” constituie 7,76 mil. lei, din care 6,44 mil. lei – alocate din sursele FNDRL și 1,32 mil. lei – cofinanțarea Primăriei municipiului Soroca.

În orașul Ialoveni, anul trecut, a fost amenajată o nouă zonă de agrement pentru locuitorii din regiunea Centru - noul Teatru Verde prin intermediul unui proiect de revitalizare urbană în sectorul vechi al orașului, implementat de Agenția de Dezvoltare Regională Centru și susținut financiar de Fondul Național pentru Dezvoltare Regională și Locală.

Proiectul a fost finalizat cu un buget de peste 11,7 milioane de lei, incluzând și contribuția beneficiarului.

În cadrul acestuia a fost instalată o scenă impunătoare destinată organizării evenimentelor culturale. Pe lângă construcția scenei, zona Teatrului Verde a fost amenajată cu alei pavate și plăci ecologice, iar malurile lacului existent au fost consolidate pentru a asigura stabilitatea acestora. Pentru a spori atractivitatea, au fost construite două podețe peste lac.

De asemenea, au fost executate lucrări de construcție a căilor de acces la cele două intrări în parc, situate pe străzile Mihai Viteazu și Vasile Alecsandri, și au fost amenajate mai multe locuri de parcare. În parc au fost construite patru grupuri sanitare amplasate în două blocuri separate.

În municipiul Ceadâr-Lunga, au fost finalizate lucrările celei de-a doua etape a unui proiect de revitalizare urbană, implementat de Agenția de Dezvoltare Regională UTA Găgăuzia din Fondul Național pentru Dezvoltare Regională și Locală.

Proiectul a adus beneficii directe pentru 2.403 locuitori ai zonei de revitalizare, inclusiv copii, prin reconstrucția și modernizarea a 1,5 km de drumuri și trotuare, dar și amenajarea unor spații de recreere moderne. De asemenea, a fost amenajat teritoriul grădiniței nr.4, situată în această zonă a municipiului și construite un teren de joacă și un mini-teren de sport cu gazon artificial pentru copii.

Indicatori stabiliți de SNDR 2022-2028

1. Sprijinirea orașelor-poli de creștere să depășească principalele deficiențe de dezvoltare în corespundere cu indicatorii minimi înaintați în Legea nr. 764/2001 privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova pentru orașele cu statut de municipiu, după următorii indicatori de bază:

- drumuri locale cu acoperire rigidă îmbunătățită – minimum 60% (în 2019 indicatorul a constituit în medie 35%);
- serviciu local de transport public îmbunătățit (în 2019 transportul public urban era de calitate nesatisfăcătoare în 5 din 6 municipii);
- salariu mediu tinde spre depășirea mediei naționale (în anul 2019 media pe 6 municipii a constituit 70-90%);
- echipări minime cu infrastructură edilitară și socială existentă (funcționarea de complexe sportive multifuncționale și zone de recreere de importanță regională) pentru asigurarea atractivității pentru forța de muncă tânără și calificată;
- acoperire cu servicii centralizare de canalizare minimum 70% (în 2019 media pe orașele-poli de creștere a fost de 57%);
- acoperire cu servicii de iluminare nocturnă de calitate minimum 80% (în 2019 media cumulativă pe orașe a fost de 68% în 2019);

- toate orașele-poli de creștere dotate cu stații de epurare a apelor uzate care corespund cerințelor normative și de eficacitate (în anul 2019 stații de epurare a apelor uzate nu existau deloc sau au funcționat doar parțial în 4 din 6 municipii).

2. Accelerarea dezvoltării mun. Bălți în calitate de pol de dezvoltare prin reducerea decalajelor față de mun. Chișinău după principalii indicatori de dezvoltare socioeconomică (în baza Programului național de accelerare a dezvoltării municipiului Bălți ca pol de dezvoltare aprobat:

- salariu mediu (în 2019 – 79% față de mun. Chișinău);
- volum al comerțului raportat la numărul de locuitori (în 2019 – 31% față de mun. Chișinău);
- volum total al construcțiilor raportat la numărul de locuitori (în 2019 – 27% față de mun. Chișinău);
- cifră de afaceri a agenților economici raportată la numărul de locuitori (în 2019 – 43% față de mun. Chișinău).

Indicatori obținuți în 2024

1. Indicatorii obținuți în baza proiectelor de revitalizare urbană finalizate și a implementării Programului național de dezvoltare a orașelor-poli de creștere în Republica Moldova pentru anii 2021-2027³:

	Regiunea Nord	Regiunea Centru	Regiunea Sud	Regiunea UTAG
<u>Drumuri locale cu acoperire rigidă</u>	- În anul 2024 au fost asfaltate/ reabilite capital cca 2,7 km drumuri locale (5 străzi din mun. Edineț), astfel majorându - se ponderea drumurilor asfaltate în stare bună de la 16% la 30%. - În anul 2024, din bugetul local Soroca au fost reparate capital 2 drumuri: str. Muncii cu o valoare de 5 mln lei și str. Vaițehovschi – 12 mln. lei. Astfel, ponderea drumurilor de calitate a crescut de la 20% la 32%.	- la Ungheni, au fost reabilite capital cca 12,5 km drumuri, ponderea drumurilor asfaltate majorându-se de la 31% la 40%. - în mun. Orhei au fost reabilite 7 străzi. Actualmente din 192 de străzi, doar 6 sunt în varianta albă.	- Aproximativ 34 de kilometri de străzi au fost asfaltate/reabilite. Ca rezultat, ponderea drumurilor asfaltate a crescut de la 32% la 60%. Aceste activități au fost realizate prin finanțare din bugetul local și (parțial) din surse atrase de la partenerii de dezvoltare.	- În 2024, 2,8% din drumurile asfaltate au fost reconstruite (3.440 m de suprafață de drum - 71% suprafețe dure și 39% din piatra spartă.
<u>Serviciu local de transport public</u>	- Prin intermediul proiectului „Edineț-oras cu perspectivă de viitor” (implementat în perioada 2021-2024 și finanțat din fonduri europene) a fost creat și dotat serviciul public local de transport	- La Ungheni, a fost lansat proiectul „Dezvoltarea unui sistem integrat de transport urban în municipiul Ungheni”, care are drept scop achiziționarea a 18 unități de transport noi,	- Nu a fost realizat un progres în această direcție, la moment Municipiul Cahul are în dotare 27 unități de transport cu grad avansat de uzură fizică.	- Cu sprijinul BSI, este în curs de elaborare un studiu de fezabilitate și un „Plan de mobilitate urbană”.

³ Fiind instituționalizată în 2023, regiunea a preluat proiecte în 2024 (3 proiecte aferente Măsurii 3.1 - Aprovizionare cu apă și sanitație). Totodată, indicatorii vizează orașele-poli de creștere, în regiunea mun. Chișinău neexistând astfel de orașe.

	public, fiind procurate 8 unități de transport și amenajate 20 de stații de așteptare (inclusiv 17 stații dotate conform abordării „SMART”). - Cu asistența GIZ/SBC a fost elaborat Planul de Mobilitate Urbană și este în proces de elaborare Studiul de fezabilitate privind organizarea serviciului local de transport public (costuri estimative - 1 mln MDL).	moderne și ecologice. - La Orhei au fost construite/modernizate, din bugetul local - 26 din 35 stații de așteptare.		
<u>Salariul mediu</u>	-		- Salariul mediu mun. Cahul în anul 2023 a fost de 8750 MDL, 74,8% din media națională a. 2023.	- Salariu mediu pe municipiul Comrat este 11.010 lei și reprezintă 75% din salariul mediu national.
<u>Echipări minime cu infrastructură edilitară și socială:</u>	- În anul 2024 a fost inițiată implementarea proiectului „Crearea complexului multifuncțional sportiv în municipiul Edineț” finanțat din sursele FNDRL		- A fost finalizată prima etapă a proiectului de modernizare și amenajare a nucleului urbanistic al Municipiului Cahul, în valoare totală de 65 milioane MDL.	În procesul implementării proiectului „Amenajarea unei zone de parc și îmbunătățirea infrastructurii drumului de acces și a trotuarului pietonal în zona Tukanyaska”, Comrat s-au obținut: -1 zonă de parc, -1 teren de fotbal, -1 teren de baschet, -1 loc de joacă pentru copii.
<u>Acoperire cu servicii centralizare de canalizare:</u>	- În anul 2024 a fost implementat proiectul „Construcția stației de tratare a apei și extinderea sistemului de canalizare în orașele Edineț și Cupcini”, fiind extins sistemul de canalizare în perimetrul străzii Mihai Eminescu,	- La Ungheni, acoperirea cu servicii de apeduct a crescut de la 54 % la 65%, datorită asistenței din partea donatorilor și surselor atrase în valoare totală de 73,8 mln MDL (FNDRL, UE, GIZ, BMZ, Solidarity Fund).	- În anul 2023-2024 au fost construite și transmise 37,3 km rețea de canalizare, cu finanțarea UE și KfW în valoare de 10 mln euro. În rezultat, acoperirea cu servicii centralizate de canalizare va crește până la 96%.	- Până în 2024, au fost construite 9,13% din rețelele de canalizare. În cadrul proiectelor de dezvoltare regională implementate, au fost construite 8,9 km rețele de

	Șoseaua Bucovina și strada Alexandru Hâjdeu din mun. Edineț pe o lungime totală de 4 473 m și 1 stație de pompare a apelor uzate. - La sfârșit de an, a fost semnat contractul de finanțare a subproiectului „Extinderea și îmbunătățirea serviciilor de canalizare în municipiul Soroca” în valoare de 8.2 mil euro, finanțat de Banca Mondială.			canalizare și o stație de pompare în microraioul «TANC», precum și 4,7 km de rețele de canalizare în microraioul «Zaialpujiye».
<u>Servicii de iluminare nocturnă:</u>	- În anul 2024 în mun. Edineț, gradul de acoperire cu iluminat nocturn a fost majorat de la 50% la 90% (inclusiv peste 90% cu corpuri de iluminat LED). În total au fost realizate investiții de 12 mln MDL inclusiv: 1 mln MDL finanțare USAID/CM, 4 mln MDL - finanțare UE și 7 mln MDL - finanțare din bugetul local.		- Pentru modernizarea și extinderea iluminatului public în municipiul Cahul, s-a reușit obținerea unei finanțări de 53,5 milioane MDL din cadrul FNDRL. Proiectul vizează acoperirea cu servicii moderne de iluminat stradal (tip LED), scopul proiectului este de a acoperi 95% din teritoriu cu iluminat public până la finele anului 2025.	- Acoperirea iluminatului de noapte în mun. Comrat constituie 87%.
<u>Stații de epurare în toate orașele poli</u>	-	- La Orhei funcționează cea mai mare stație de epurare ecologică din Europa.	- în derulare se află Proiectul Aprovizionare cu Apă și Canalizare în raionul Cahul (AAC) este finanțat de Uniunea Europeană și Guvernul Republicii Federale Germania prin intermediul Băncii Germane de Dezvoltare KfW. Proiectul Aprovizionare cu Apă și Canalizare în raionul Cahul vizează modernizarea stației de epurare a apei potabile și a unei stații noi de epurare a apelor uzate din orașul Cahul, extinderea rețelei de apeduct și canalizare în orașul Cahul, satul	- Se elaborează studiul de fezabilitate.

			Cotihana și alte localități din raion.	
2. Programul național de accelerare a dezvoltării municipiului Bălți ca pol de dezvoltare pentru anii 2024-2028 a fost aprobat în iunie: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=143834&lang=ro. Implementarea portofoliului de proiecte este planificată începând cu 2025. Datele disponibile pentru 2023 arată că salariul mediu în oraș a fost de 73% față de capitală. Volumul total al construcțiilor a constituit 31% față de mun. Chișinău, iar cifra de afaceri a agenților economici 58% comparativ cu capitala.				

1.2. Îmbunătățirea mediului antreprenorial în regiuni

Intervențiile pentru îmbunătățirea mediului antreprenorial în regiuni sunt concentrate pe două direcții de bază: dezvoltarea antreprenoriatului și sporirea atractivității turistice în regiune.

În perioada raportată, a fost finalizat un proiect destinat sporirii atractivității turistice în regiunea Centru, iar alte 5 proiecte orientate spre dezvoltarea antreprenoriatului s-au aflat în implementare.

Astfel, în 2024 au fost finalizate lucrările de reabilitare și construcție din cadrul Rezervației Cultural-Naturale "Orheiul Vechi", finanțate din Fondul Național pentru Dezvoltare Regională și Locală (FNDRL) - 30 milioane de lei.

În cadrul proiectului a fost restaurată Baia medievală tătărească, cea mai mare dintre cele trei băi urbane descoperite, fiind descoperit și un vechi caldarâm.

Totodată, a fost amenajată calea de acces către Promontoriul Butuceni, care a fost echipată cu un sistem modern de iluminat. Prin proiect a fost amenajat și un Centru multifuncțional de conferințe, care va servi și ca bloc administrativ al Rezervației.

În plus, Valul de apărare a fost reconstituit pe baza documentelor istorice. La intrarea în Rezervație, vor fi organizate expoziții tematice periodice.

Totodată, anul trecut s-au aflat în implementare proiectele:

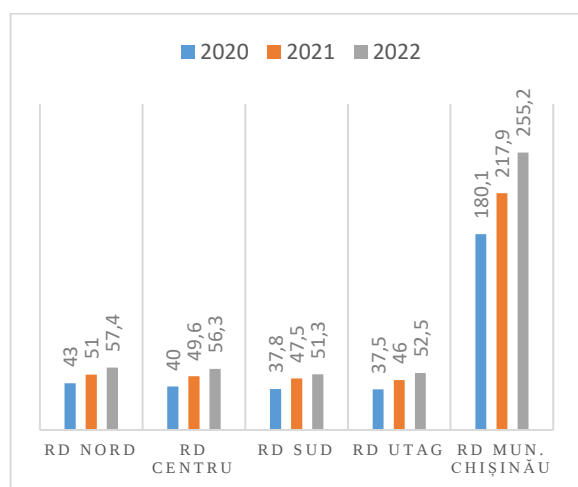
- Dezvoltarea Grădinii Botanice ca destinație ecoturistică;
- Anenii Noi - Hub Național de turism sportiv;
- Crearea complexului turistic sportiv-ecvestru „AT-Prolin”.

Indicatorii setați pentru acest obiectiv înregistrează următoarea dinamică:

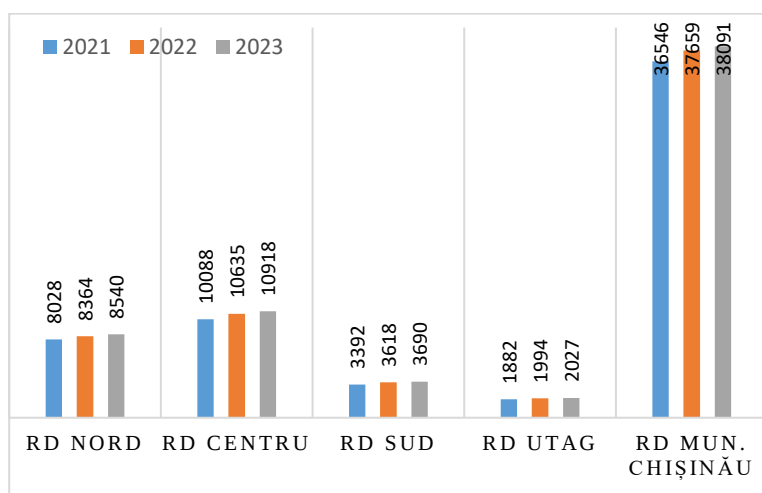
Indicatori stabiliți în SNDR 2022-2028	Indicatori obținuți în 2024 ⁴				
• PRB/locuitor în regiuni crescut; • Volum al investițiilor private în regiuni (inclusiv străine) crescut; • Număr de întreprinderi la 1 000 de locuitori în regiuni crescut; • Ponderea producției industriale livrate la export în regiuni crescută		PRB/locuitor în regiuni crescut	Volum al investițiilor private în regiuni (inclusiv străine) crescut;	Număr de întreprinderi la 1 000 de locuitori în regiuni crescut;	Ponderea producției industriale livrate la export în regiuni crescută
	RD Nord	- 57.464 lei/locuitor (a.2022)		- 12,7 IMM/1000 locuitori (a.2023)	- 50,2% (a.2023)
	RD Centru			10.9 IMM/1000	45% (an. 2023)

⁴ Pentru anul de referință nu sunt disponibile toate datele statistice.

				locuitori (a. 2023)	
	RD Sud	50,43 mii lei (a.2022)		10,9 întreprinderi (a. 2023)	42,8% (a.2023)
	RD UTAG	46,01 lei/locuitor (a. 2021)	962,8 milioane lei (a. 2023)	17,4 întreprinderi (anul 2023)	1 532,7 (56%) livrate la export din 2 736,9 milioane lei
	RD mun. Chișinău⁵				

Evoluția PRB în regiuni 2020-2022 per locuitor (mii lei), conform datelor BNS

Evoluția numărului de întreprinderi în regiuni (un.), 2021-2023, conform datelor BNS

⁵ Regiunea a fost instituționalizată în 2023 și nu a avut proiecte în implementare.

Creșterea ponderii producției industriale livrate la export în regiuni (%), 2020-2022

1.3 Identificarea și promovarea specializării inteligente în regiuni

Potrivit Strategiei Naționale de Dezvoltare Regională 2022-2028, specializarea inteligentă urmează să contribuie la creșterea competitivității economice a regiunilor prin inovarea sectoarelor și nișelor al căror impact economic al intervențiilor va fi cel mai mare.

Măsura urmează să se realizeze prin aprobarea, la nivelul fiecărei regiuni, a studiilor de specializare inteligentă.

Indicatori stabiliți conform SNDR 2022-2028
Decizia aprobată (inclusiv foaia de parcurs de promovare) de consiliile regionale pentru dezvoltare la nivelul fiecărei regiuni privind sectoarele și nișele de specializare inteligentă și inițierea intervențiilor aferente.
Indicatori obținuți în 2024
ADR Sud a elaborat Studiul de Specializare inteligentă pentru Regiunea de Dezvoltare Sud, care a fost prezentat membrilor CRD Sud în cadrul ședinței din 17.12.2024 - Decizia 03/03 din 17.12.2024.
Studiul de Specializare inteligentă pentru regiunea de dezvoltare UTA Găgăuzia a fost elaborat și aprobat de către CRD - Decizia №1/6 din 27.02.2025.

Pentru Regiunile Nord și Centru, studiile au fost elaborate în 2023. ADR Chișinău planifică elaborarea Studiului în 2025.

1.4 Cooperarea regională și transfrontalieră

Având în vedere obținerea de către Republica Moldova a statutului de țară de candidat la UE, în 23 iunie 2022, au fost deschise mai multe oportunități de colaborare a autorităților naționale, implicit a Agențiilor de Dezvoltare Regională, în cadrul programelor transfrontaliere și transnaționale.

Pe parcursul 2024, conform indicatorilor stabiliți în SNDR, au fost obținute următoarele rezultate:

Indicatori stabiliți de SNDR 2022-2028	
• Numărul de proiecte noi atrase; • Numărul de persoane beneficiare; • Cooperarea instituțională între țările participante.	
Indicatori obținuți în 2024	
<i>RD Nord</i>	3 proiecte transfrontaliere au fost implementate Regiunea de Dezvoltare Nord în anul 2023, în anul 2024 a avut loc apelul în cadrul Programului Interreg NEXT România-Republica Moldova 2021-2027, precum și evaluarea acestora.
<i>RD Centru</i>	În cadrul ședinței Guvernului din 26 martie 2025, s-a decis ca Agenția de Dezvoltare Regională Centru să asigure funcționarea Oficiului pentru Implementarea Programului Interreg NEXT România – Republica Moldova 2021-2027. Acest Oficiu va avea un rol crucial în sprijinirea structurilor de management și a beneficiarilor programului, asigurând respectarea cerințelor financiare și procedurale impuse de Uniunea Europeană.
<i>RD Sud</i>	-
<i>RD UTAG</i>	-
<i>RD mun. Chișinău</i>	ADR mun. Chișinău, în parteneriat cu Centrul de Analiză și Planificare a Dezvoltării Regionale Iași, a aplicat la proiectul Interreg „Bune practici și transfer de cunoștințe pentru întărirea capacității administrative în politica de dezvoltare regională între România și Republica Moldova” pentru care a fost acceptată finanțarea.
Totodată, în 2024, în bază de apel continuu, în cadrul Programului „Satul European 2” au fost selectate pentru finanțare din FNDRL 11 proiecte pentru cofinanțarea proiectelor implementate din sursele de asistență externă (Măsura 3.1.). Proiectele finanțate în cadrul prezentei măsuri sunt orientate spre asigurarea suportului necesar autorităților administrației publice locale în atragerea	

surselor financiare ale partenerilor de dezvoltare sau din surse ale programelor de cooperare transfrontalieră/transnațională, prin implementarea proiectelor investiționale.

În cadrul Programului „Satul European 1”, în perioada 2022-2024, au fost finanțate 13 astfel de proiecte, inclusiv 4 în 2024.

Obiectivul general 2. Sporirea coeziunii teritoriale și prevenirea excluziunii

Pentru atingerea obiectivului, SNDR 2022-2028 stabilește următoarele Direcții prioritare:

2.1. Îmbunătățirea infrastructurii tehnico-edilitare de bază

Asigurarea localităților cu sisteme de canalizare și regionalizarea serviciilor de Apă - Canal este una dintre prioritățile naționale, dar și regionale, care contribuie la atingerea inclusiv a obiectivelor de dezvoltare durabilă.

La capitolul îmbunătățirii infrastructurii au fost prognozați patru indicatori de bază, fiind obținute următoarele rezultate în 2024:

Indicatori stabiliți de SNDR 2022-2028		
• Locuințe dotate cu servicii publice de apeduct din surse sigure de apă • Locuințe dotate cu servicii publice de canalizare; • Acces al populației la sisteme de colectare a deșeurilor municipale asigurat; • Grad de microregionalizare a operatorilor de utilități publice din orașele-centre raionale crescut.		
Indicatori obținuți în 2024		
Dezvoltare regională	Dezvoltare locală	
- 16,4 km rețele de canalizare construite; - 1 stație de epurare modernă construită/2 stații de pompare a apelor menajere; - acces la serviciile de canalizare pentru 9.000 persoane;	Rețele exterioare de alimentare cu apă (km)	341,4
	Sondă arteziană (un)	17
	Stație de pompare a apei (un)	10
	Stație de tratare / dezinfectare a apei (un)	12
	Castel / turn de apă (un)	46
	Rezervor de apă (un)	5
	Branșamente individuale la sistem de alimentare cu apă (un)	3 361
	Platforme construite/ amenajate (un)	8
	Localități cu sistem de alimentare cu apă construit/reabilita/ extins (un)	50
	Instituții publice cu acces la apă (un)	125
	Unități comerciale/de producere/agenți economici cu acces la sistem de alimentare cu apă (un)	206

	Gospodării cu acces la sistem de alimentare cu apă (un)	19 488
	Locuitori cu acces la sistem de alimentare cu apă (un)	78 344
	Locuri de muncă create (un)	6
	Rețele de canalizare (km)	125,5
	Stație de pompare a apelor uzate (un)	30
	Stație de epurare (un)	20
	Platforme construite/ amenajate (un)	6
	Branșamente individuale la sistem de canalizare (un)	106
	Localități cu sistem de canalizare construit/reabilitat/extins (un)	38
	Instituții publice cu acces la sistem de canalizare (un)	62
	Unități comerciale/de producere/agenți economici cu acces la sistem de canalizare (un)	137
	Gospodării cu acces la sistem de canalizare (un)	16 718
	Locuitori cu acces la sistem de canalizare (pers)	76 442

La realizarea acestui obiectiv și atingerea indicatorilor menționați au contribuit o serie de proiecte de dezvoltare regională și locală implementate în 2024.

În 2024 au fost finalizate 3 proiecte de dezvoltare regională în domeniul aprovizionări cu apă și sanitație și 77 proiecte de dezvoltare locală în domeniul construcției/extinderii/reabilitării/modernizării sistemelor de alimentare cu apă, de epurare a apei și de canalizare, destinate obiectivelor publice de interes local, alte proiecte fiind în implementare.

Unul din proiecte a vizat extinderea sistemului de canalizare din orașul Edineț cu aproximativ 4,5 km. Totodată, în oraș a fost construită o stație de pompare a apelor uzate. Astfel, serviciul de epurare a apelor uzate a devenit accesibil pentru circa 300 de gospodării din sectorul de est al orașului Edineț.

Valoarea totală a [proiectului](#) „Construcția stației de tratare a apei și extinderea sistemului de canalizare în orașele Edineț și Cupcini” a constituit 5,76 mil. lei, din care 5,18 mil. lei – din sursele Fondului Național pentru Dezvoltare Regională și Locală și 575,85 mii lei – contribuția Primăriei municipiului Edineț.

Proiectul prevede și construcția unei stații de tratare a apei în orașul Edineț, măsură investițională finanțată de Guvernul Austriei prin intermediul Agenției Austriece pentru Dezvoltare.

Tot în 2024 au fost finalizate lucrările de construcție-montaj a noii stații de epurare a apelor uzate din orașul Glodeni, care va oferi acces la prestarea serviciului de epurare pentru circa 8.600 de locuitori ai orașului.

Lucrările de construcție și montare a noii stații de epurare din orașul Glodeni, precum și lucrările de construcție-montaj a 3 km de rețele de canalizare gravitaționale, a 1,7 km de rețele de canalizare sub presiune și renovarea unei stații de pompare a apelor uzate au fost finanțate din sursele Fondului Național pentru Dezvoltare Regională și Locală, proiectul fiind implementat de ADR Nord.

Stația de epurare a apelor uzate din orașul Glodeni constă din patru reactoare biologice moderne, cu debitul total de 240 m³/zi. Lucrările de construcție-montaj au fost executate în perioada septembrie 2022 – mai 2024.

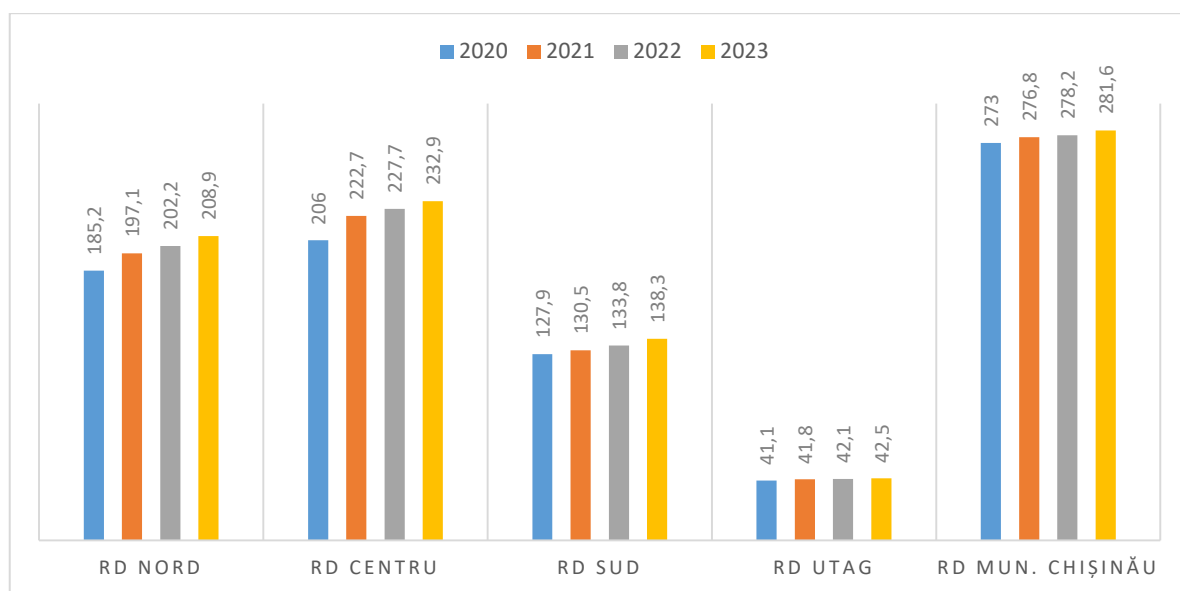
Valoarea totală a [proiectului](#) „Sisteme de sanitație moderne pentru cetățenii raionului Glodeni” constituie 18,56 mil. lei, din care 16,71 mil. lei – alocate din sursele FNDRL. Contribuția locală constituie 1,85 mil. lei, ceea ce reprezintă 10% din valoarea totală a proiectului. Proiectul a fost depus de Consiliul raional Glodeni în cadrul Apelului de selectare a proiectelor de dezvoltare regională pentru perioada 2021-2023.

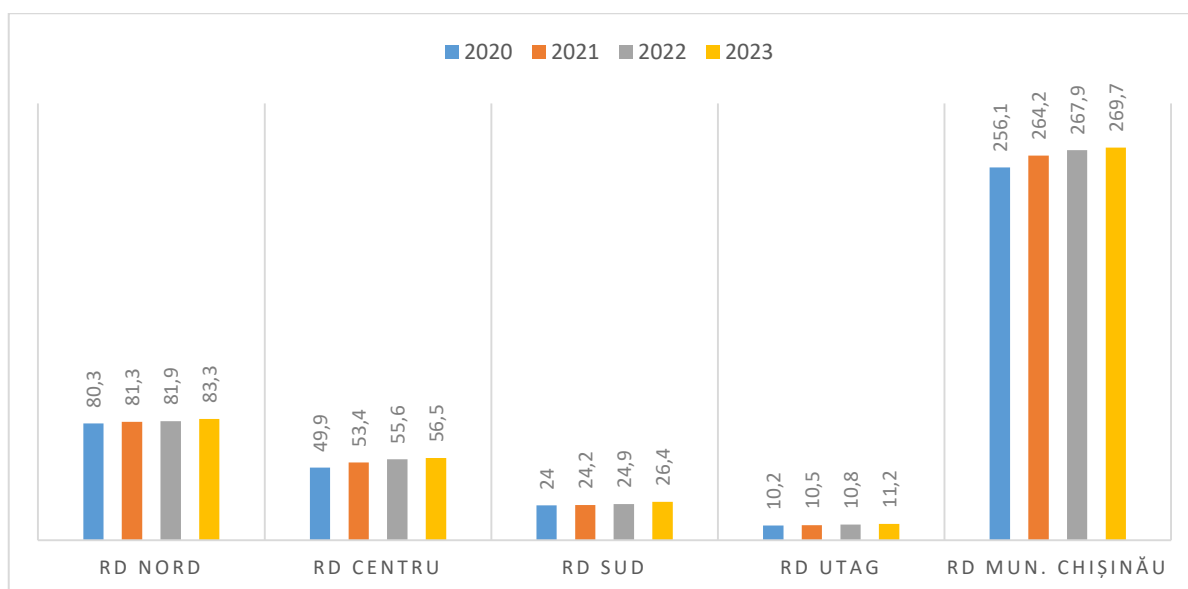
De asemenea, în regiunea UTA Găgăuzia a fost finalizat proiectul „Extinderea rețelelor orășenești de canalizare în cartierul ”Tanc” din municipiul Comrat”, cu un buget de 9,3 mln lei, dintre care 8,3 mln din FNDRL.

În cadrul proiectului, 1 localitatea a primit noi rețele de canalizare, au fost construite 7 700 de metri de canalizare gravitațională și 1 200 metri de canalizare sub presiune. De asemenea, a fost construită o clădire a stației de pompare cu o deplasare de 70 m³ și instalate echipamentele stației de pompare cu 3 pompe, unde 2 sunt principale și 1 este de rezervă . În rezultatul lucrărilor, 1 296 de persoane au obținut acces la noi rețele de canalizare.

Potrivit datelor BNS, indicatorii privind îmbunătățirea infrastructurii tehnico-edilitare înregistrează creșteri de la an la an:

Evoluția numărului de locuințe conectate la serviciul public de alimentare cu apă 2020-2023 - mii (Date BNS)

Evoluția numărului de locuințe conectate la serviciul public de canalizare 2020-2023 - mii (Date BNS)

2.2. Dezvoltarea infrastructurii de suport pentru afaceri

Elementul cheie al acestui obiectiv vizează crearea de noi structuri regionale și locale de sprijinire a afacerilor, modernizarea și extinderea celor existente având ca scop atragerea investițiilor, revigorarea și dezvoltarea economiilor locale și regionale, și anume: incubatoare și acceleratoare de afaceri, centre de inovare tehnologică, centre de business, Parcuri Industriale și Zone/subZone Economice Libere.

În regiunea Nord, în 2024, a fost finalizat proiectul „Rețeaua Start-UpHub: Laboratoare antreprenoriale (RLA) din Regiunea de Dezvoltare Nord (RDN)”, mun. Soroca, implementat de către ADR Nord cu finanțare din FNDRL. În cadrul proiectului a fost reabilitată 1 clădire de suport în afaceri (790 m²), 700 m² teritoriu amenajat, 1 sistem fotovoltaic instalat cu capacitatea de 15kw, 515 m² de termoizolare prin sistem de fațadă ventilată, modernizarea cazangeriei. Totodată, 5 laboratoare (RLA) au fost dotate cu echipament și inventar.

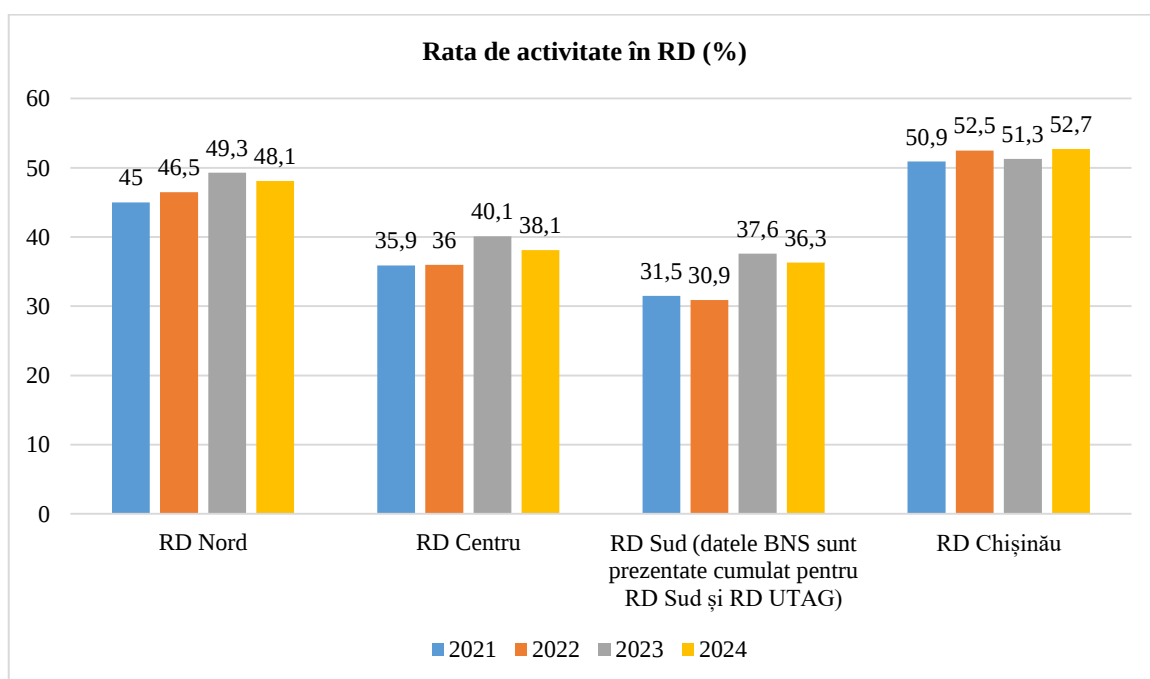
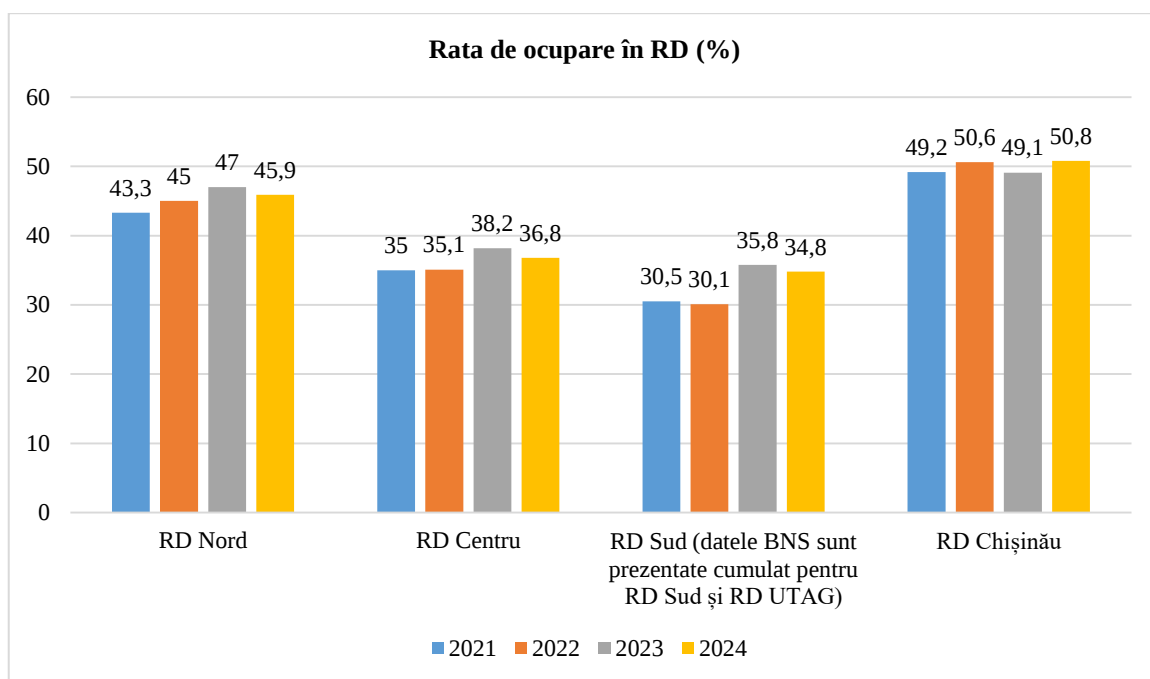
De asemenea, Sub-zona ZEL Soroca a fost conectată la toate utilitățile ingineresti (drumuri de acces, electricitate, gaze naturale, apă și canalizare). Din surse proprii al APL mun. Soroca (2,7 mln MDL) au fost construite rețelele de apeduct și canalizare.

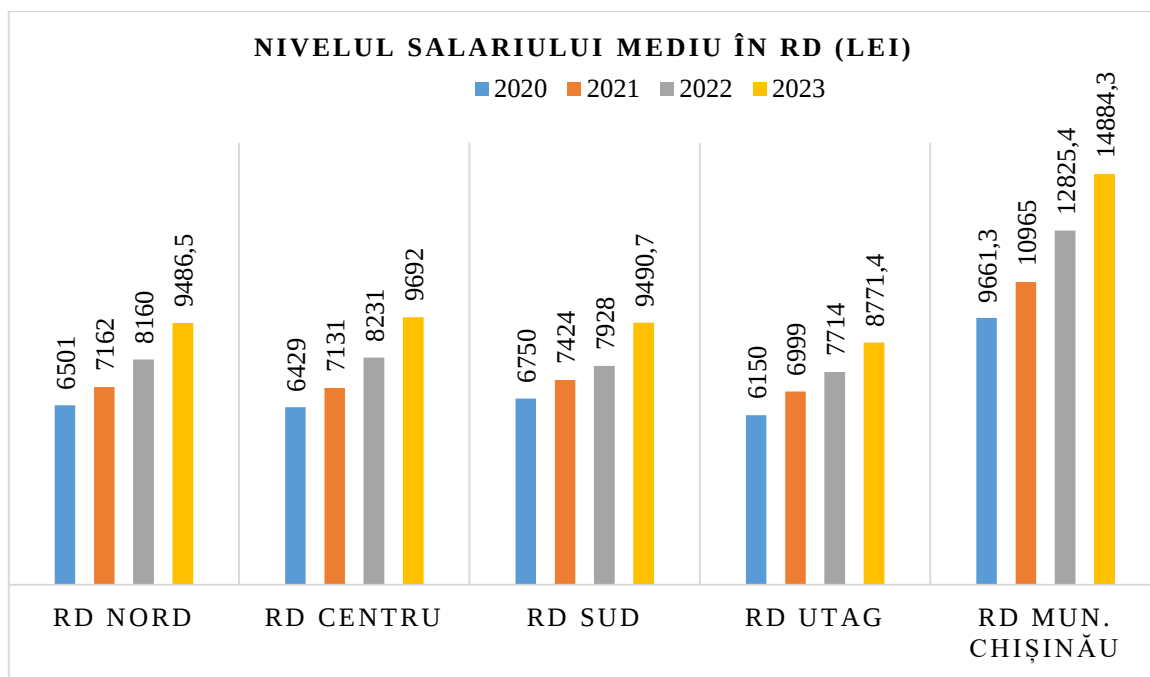
În luna martie 2024 a demarat implementarea proiectului „Crearea și dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare pentru subzona Soroca a Zonei Economice Libere Ungheni-Business”, implementat de către ADR Nord din sursele FNDRL fiind construite rețele de gazoduct cu o lungime totală de 3 938 m, căi de acces către ZEL - 9419 m². În anul 2025 urmează finalizarea montării liniei electrice de 10 KV de la PDC Soroca.

În acest domeniu, în perioada raportată s-a mai aflat în implementare proiectul „Servicii inovative ale Incubatorului de Afaceri Cimișlia pentru dezvoltarea noilor afaceri în regiune”.

Indicatori stabiliți de SNDR 2022-2028	Indicatori obținuți					
• Rată de ocupare și de activitate în regiuni crescută; • Nivel al salariului mediu în regiuni crescut; • Grad de dotare a orașelor-centre raionale cu platforme economice echipate cu toate utilitățile publice, pentru sprijinirea investițiilor și generării de locuri de muncă pentru zonele rurale proxime, sporit.	Ultimele date raportate de BNS la acești indicatori acoperă anul 2023, Strategia vizând orizontul de timp începând cu 2022. Totuși, datele disponibile arată o tendință crescătoare a ratei de ocupare și a salariului mediu în toate regiunile (conform diagramelor).					
		RD Nord	RD Centru	RD Sud	RD UTAG	RD mun. Chișinău
	<i>Rată de ocupare și de activitate în regiuni crescută</i>	47% în 2023, față de 42,5% în 2019.	Rata de ocupare a populației în vârstă de 20-64 ani este în mărime de 54,7%, fiind în descreștere cu 0,4 p.p. față de trimestrul IV anului precedent (55,1% în trimestrul IV 2023).	35,8% de ocupare și 37,6% de activitate (anul 2023)	35,8% (anul 2023 RDG+ RDS)	

	<i>Nivel al salariului mediu în regiuni crescute</i>	9.486,5 lei în 2023 față de 5.916,1 lei în 2019 (creștere cu 60%)	15.024,5 salariu mediu pe RM conform situației la finele anului 2024	9490,7 lei (anul 2023)	9 681 lei (anul 2024)	
	<i>Grad de dotare a orașelor-centre raionale cu platforme economice echipate cu toate utilitățile publice, pentru sprijinirea investițiilor și generării de locuri de muncă pentru zonele rurale proxime, sporit.</i>	cca 42%.		-2 Zone ale Antreprenoriatului Liber: ZAL Tvardița și ZAL PP Taraclia; -5 sub-ZEL-uri administrate de ZEL Bălți: sub-ZEL Cahul (2 terenuri distincte); sub-ZEL Cimișlia; -2 Parcuri industriale: Parcul Industrial Cimișlia și Parcul Industrial Cahul; -4 incubatoare de afaceri: IA Ștefan Vodă; IA Leova; IA Cimișlia; IA Cahul.	1. ZEL Valcăneș 2. Parcului industrial Comrat 3. Incubator de afaceri din mun. Ceadâr-Lunga	

2.3. Sprijinirea procesului de adaptare a regiunilor la schimbările climatice, prevenirea riscurilor și reziliența în fața dezastrelor

Obiectivul strategic vizează sprijinirea eficienței energetice și extinderea utilizării energiei din surse regenerabile în infrastructurile publice, inclusiv în clădirile publice. În acest domeniu au fost realizate următoarele acțiuni:

Indicatori stabiliți de SNDR 2022-2028	
• % de clădiri publice cu eficiență energetică îmbunătățită • % de terenuri agricole cu acces la servicii de irigare⁶	
Realizări 2024	
În 2024 au fost implementate 40 proiecte privind construcția, renovarea/reabilitarea clădirilor publice, inclusiv prin măsuri de îmbunătățire a eficienței energetice (creșterea performanței energetice) a clădirilor publice și 6 proiecte privind instalarea sistemelor de producere și furnizare a energiei folosind surse regenerabile; În rezultatul implementării proiectelor de dezvoltare locală au fost obținuți următorii indicatori:	
Parc / Centrală / Stație fotovoltaică (un)	7
Capacitatea (kW)	608
Nr. instituții publice (clădiri administrative, educaționale, de sănătate)	15

⁶ Indicatorii nu sunt raportați de BNS și nu sunt produși de MIDR.

echipate/dotate cu sisteme fotovoltaice (un)	
Localități cu sistem de producere a energiei din surse regenerabile (un)	7
Locuitori cu acces la sursele regenerabile de energie(pers)	38 547

ADR UTAG a raportat 10% de clădiri publice cu eficiență energetică îmbunătățită și 0,2% de terenuri agricole cu acces la servicii de irigare, iar ADR Centru 11,67% de clădiri publice cu eficiență energetică îmbunătățită din numărul total de clădiri pentru regiunea Centru

Obiectivul general 3. Îmbunătățirea mecanismelor și instrumentelor de coordonare și implementare a politicii naționale de dezvoltare regională

3.1 Eficientizarea operațională a cadrului de implementare

Una dintre prioritățile majore ale SNDR constă în îmbunătățirea cadrului de reglementare a dezvoltării regionale, precum și optimizarea și eficientizarea activității structurilor instituționale implicate în proces (CNCDR, CRD, ADR, ONDR). În acest sens, Strategia a stabilit următorii indicatori:

Indicatori stabiliți de SNDR 2022-2028
• Cadru legal și regulator ajustat și aprobat, care asigură mecanisme clare de colaborare interinstituțională și eficiență la nivelul Consiliului Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale și Locale, o structură optimă a consiliilor regionale pentru dezvoltare și bună funcționare a agențiilor de dezvoltare regională; • Consiliul Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale și Locale reorganizat și consolidat instituțional; • Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale reorganizat și competențele de elaborare și coordonare a implementării politicii de dezvoltare regională consolidate; • Consiliile regionale pentru dezvoltare restructurate și reorganizate instituțional, ceea ce asigură optimizare și eficiență în modul de funcționare a acestora; • Agențiile de dezvoltare regională restructurate, ceea ce asigură un proces eficient și efectiv de implementare a documentelor de politici naționale și regionale la nivel regional; • Indicatori de performanță setați pentru activitatea agențiilor de dezvoltare regională; • Protocoale interinstituționale aprobate și aplicate pentru implementarea și monitorizarea proiectelor de dezvoltare regională.
Indicatori obținuți în 2024
1.În 2024, în cadrul ministerului, a fost reorganizată Direcția politici de dezvoltare regională și locală, care a fost comasată cu Secția programe de dezvoltare regională și locală, fiind constituită Direcția politici și programe integrate de dezvoltare regională și locală, responsabilă de elaborarea și coordonarea implementării politicii de dezvoltare regională.

2.În 2024 a fost actualizată componența Consiliilor Regionale de Dezvoltare din toate regiunile.

3.Pentru Planurile de activitate anuale ale ADR, au fost setați indicatori de performanță după cum urmează:

Performanță și eficiență

- Numărul proiectelor de dezvoltare regională implementate (nr./ %);
- Populația cu acces la sistemele de aprovizionare cu apă potabilă și canalizare construite/reabilitate (nr./ %)
- Numărul de proiecte atrase
- Numărul de noi documente elaborate (studii, ghiduri etc.)
- Numărul de parteneriate stabilite

Politici publice

- Gradul de implementare a proiectelor incluse în Documentul Unic de Program, (%)
- Rata de implementare a Programului Operațional Regional (POR) , (%)
- Rata de participare a membrilor CRD la ședințele organizate, (%)
- Rata de implementare a Planului de acțiuni al instituției, (%)

Management instituțional

- Gradul de valorificare a bugetului anual preconizat pentru proiecte, (%)
- Gradul de asigurare cu personal, (%)
- Rata fluctuației personalului din cadrul instituției publice, (%)
- Ponderea angajaților instruiți, (%)
- Nivelul de transparență a activității, inclusiv financiară
- Audiența atinsă prin acțiunile de promovare, informare, comunicare în domeniul de activitate al autorității (nr. vizualizărilor, aprecierilor, urmăritorilor, beneficiarilor de programe/activități etc. / %), inclusiv: Număr de vizitatorilor unici ai paginii web / % și impactul postărilor (nr. vizualizărilor spoturilor video și nr. aprecierilor postărilor / %).

Indicatorii sunt raportați trimestrial și anual.

3.2 Consolidarea mecanismului de finanțare al proiectelor de dezvoltare regională

Coform Strategiei, pentru acest indicator au fost setați următorii indicatori:

Indicatori stabiliți de SNDR 2022-2028
• % de cofinanțare a proiectelor de dezvoltare regională; • % entităților de drept privat în rândul aplicanților și a partenerilor în implementarea proiectelor de dezvoltare regională.

Rezultate 2024
• Rata de cofinanțare a proiectelor de dezvoltare regională constituie 10% potrivit normelor în vigoare. • Potrivit HG nr. 152/2022, entitățile de drept privat (agenți economici) sunt eligibile în calitate de aplicant pentru măsura 1.2 (Dezvoltarea mediului antreprenorial) în cadrul proiectelor de dezvoltare regională, în condițiile unei activități de cel puțin 3 ani în domeniul respectiv de la momentul fondării până la depunerea cererii de finanțare. În 2024, nu au fost anunțate apeluri de selectare a proiectelor de dezvoltare regională pentru măsura respectivă.

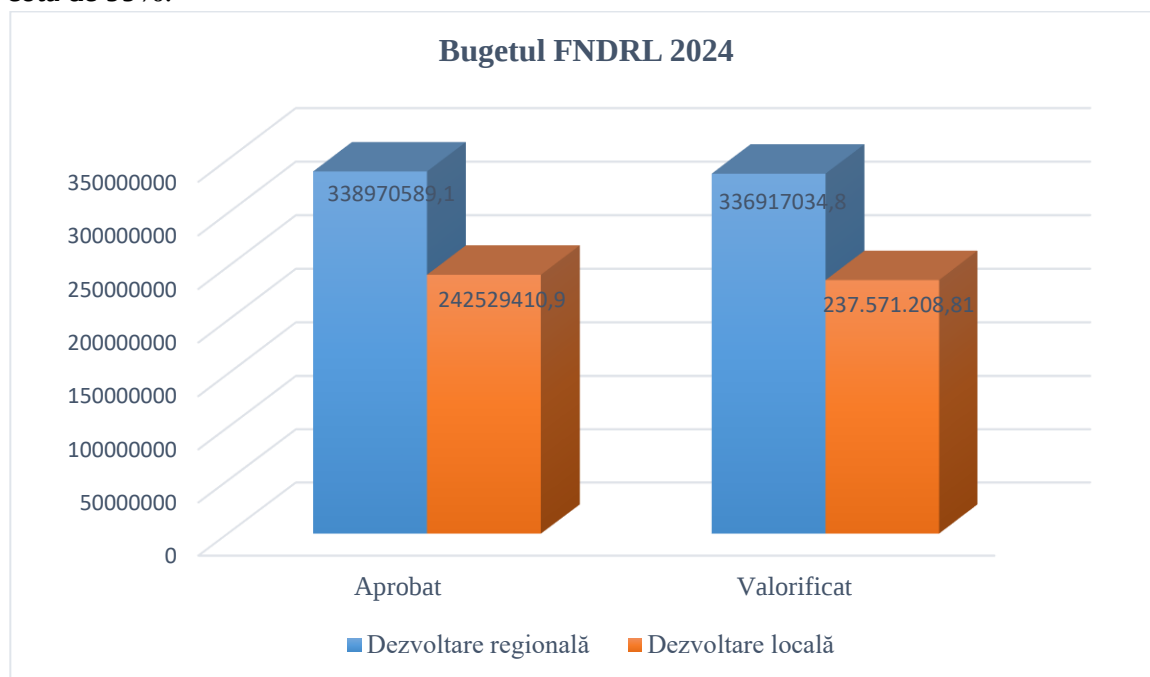
3.3. Operaționalizarea Regiunii de Dezvoltare Chișinău

Pentru perioada de implementare a SNDR 2022-2028 s-a propus a fi lichidată restanța privind operaționalizarea RD Chișinău. În acest scop, au fost stabiliți următorii indicatori:

Indicatori stabiliți în SNDR 2022-2028
• Concept al cadrului organizațional și de funcționare a RD Chișinău și a structurilor instituționale regionale elaborat, consultat public, aprobat și pus în aplicare; • Cadrul național de reglementare a operaționalizării RD Chișinău și RD UTA Găgăuzia ajustat cadrului regional de operare a instituțiilor și organelor de implementare a politicii naționale de dezvoltare regională; • Consiliul Regional pentru Dezvoltare Chișinău și Agenția de Dezvoltare Regională Chișinău create conform rigorilor cadrului legal; • Program de consolidare a capacităților instituționale ale Consiliului regional pentru dezvoltare Chișinău și Agenția de Dezvoltare Regională Chișinău realizat astfel încât aceste structuri să fie operaționale; • Documente strategice regionale (programe operaționale regionale) elaborate, consultate public și puse în aplicare; • Volum al finanțărilor atrase în implementarea de proiecte de dezvoltare regională în RD Chișinău; • Program operațional regional pentru RD Chișinău aprobat și inițiat spre implementare, care va ținti îmbunătățirea conectivității internaționale și externalizării economiei municipale.
Realizări 2024
• În 2024, în portofoliul ADR Chișinău s-au aflat 3 proiecte de dezvoltare regională, cu o valoare totală de cca 53 milioane de lei. • În luna iulie a fost aprobat Regulamentul cu privire la organizarea și funcționarea Consiliului Regional de Dezvoltare mun. Chișinău. • Program operațional regional pentru RD Chișinău a fost elaborat, urmând să fie aprobat.

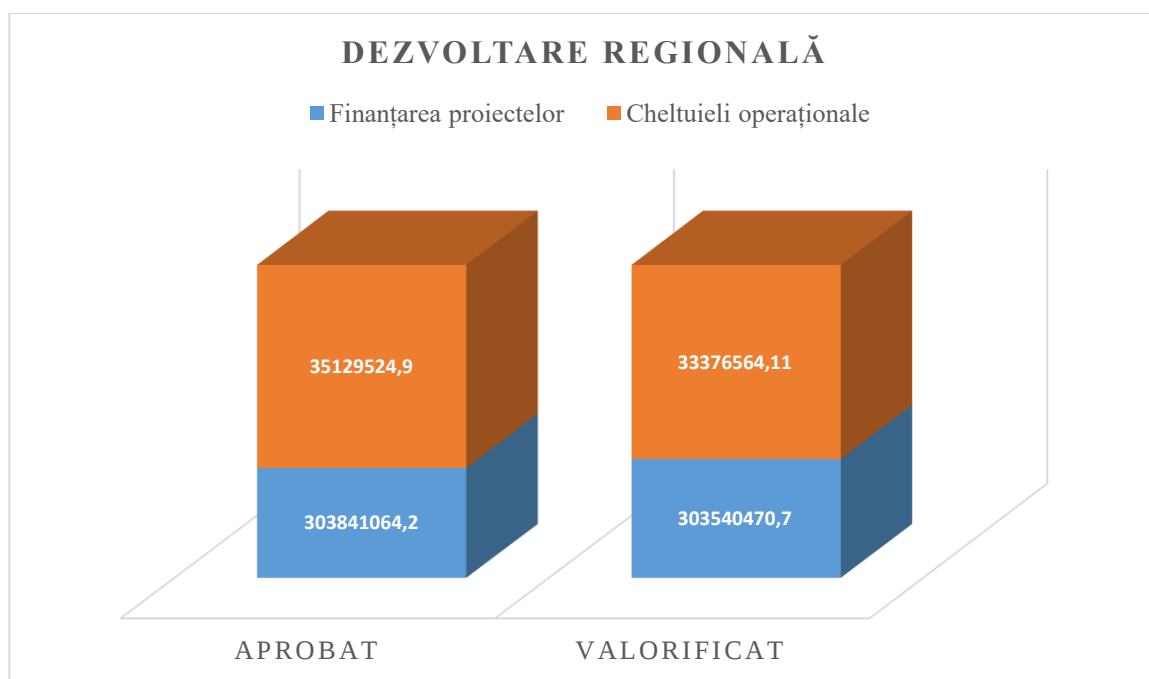
III. VALORIFICAREA MIJLOACELOR FINANCIARE ALOCATE DIN FNDRL ÎN 2024

Conform Legii bugetului de stat pentru 2024 nr. 418/2023, în Fondul național pentru dezvoltare regională și locală au fost aprobate alocații în valoare de 581500,0 mii de lei. La sfârșit de an, bugetul valorificat a constituit 574500,0 mii lei. Astfel, gradul de asimilare a mijloacelor financiare a atins cota de 99%.

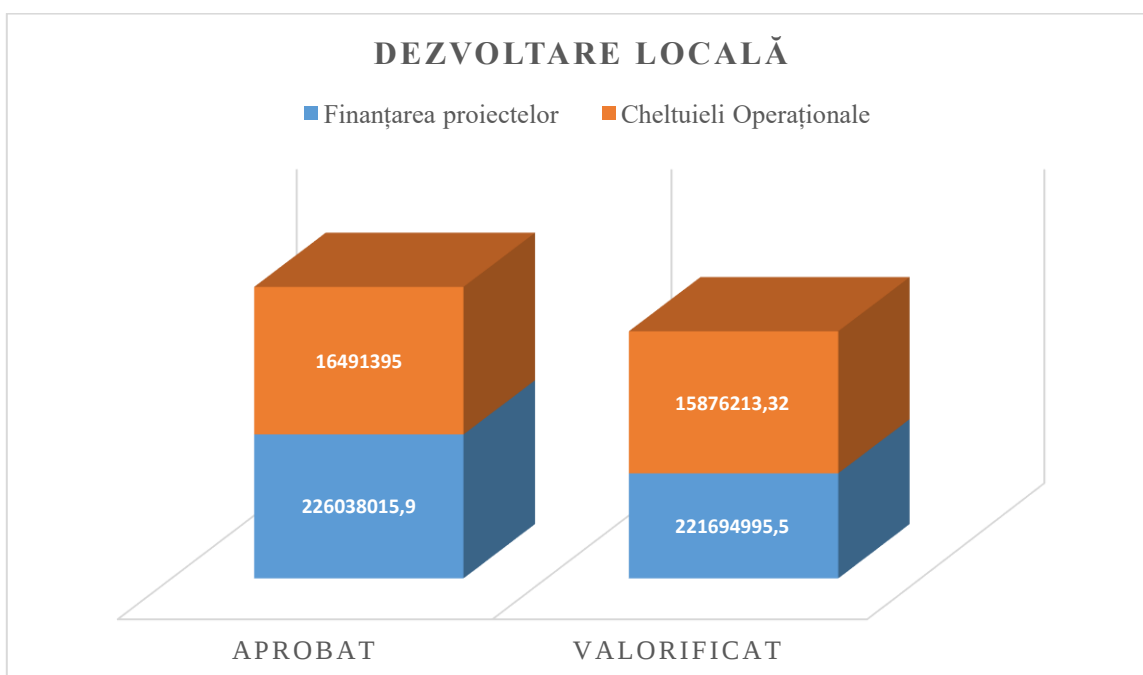
Din volumul total al mijloacelor alocate, pentru domeniul „Dezvoltare regională” au fost aprobate cheltuieli în valoare de 338 970 589,14 lei, dintre care 35 129 524,90 lei pentru organizarea și funcționarea Agențiilor de dezvoltare regională și 303 841 064,24 lei pentru finanțarea proiectelor de dezvoltare regională.

La sfârșitul anului 2024, bugetul valorificat a constituit 336 917 034,82 lei, dintre care 33 376 564,11 lei pentru organizarea și funcționarea Agențiilor de dezvoltare regională și 303 540 470,71 lei pentru implementarea proiectelor.

Pentru domeniul „Dezvoltare locală” au fost aprobate cheltuieli în valoare de 242 529 410,86 lei, dintre care 226 038 015,86 lei pentru finanțarea proiectelor și 16 491 395,00 lei pentru organizarea și funcționarea Oficiului Național de Dezvoltare Regională și Locală.

La sfârșit de an, bugetul valorificat a constituit 221 694 995,49 lei pentru finanțarea proiectelor și 15 876 213,32 lei pentru organizarea și funcționarea Oficiului Național de Dezvoltare Regională și Locală.

IV. PROVOCĂRI ȘI RISCURI

Una dintre provocările majore care vizează domeniul dezvoltării regionale și locale și influențează nemijlocit procesul raportării progreselor obținute în domeniu ține de actualizarea întârziată a principalilor indicatori statistici privind regiunile (PIB-regional, nr. întreprinderi, valoare investițiilor etc.), ceea ce împiedică obținerea unei imagini în dinamică a dezvoltării regionale pe termen scurt (trimestrial/semestrial).

De asemenea, Agențiile de Dezvoltare Regională și Oficiul Național de Dezvoltare Locală au raportat riscuri precum:

- calitatea proiectelor înaintate pentru finanțare (lipsa documentației tehnice, depășirea limitelor admisibile conform condițiilor de finanțare sau omisiunea lor, confudarea măsurilor de finanțare, lipsa consultărilor publice);
- schimbarea conducătorilor autorităților publice locale și lipsa de experiență corespunzătoare în desfășurarea achizițiilor publice, în special prin proceduri de licitații deschise;
- desfășurarea repetată a procedurilor de achiziții publice, din motivul contestărilor multiple ale rezultatelor acestor proceduri.
- modificări legislative (de ex. La Codul urbanismului), care pot crea dificultăți în gestionarea șantierelor de construcție și respectiv – tergiversări la documentarea livrabilelor;
- extinderea termenelor de implementare a proiectelor și actualizarea repetată a costurilor;
- operaționalizarea proiectelor lansate și nefinalizate din alte fonduri;
- insuficiența alocațiilor financiare din bugetul de stat.

Toate aceste riscuri și provocări pot afecta atingerea indicatorilor setați până în 2028.

V. PRIORITĂȚI PENTRU 2025

Pe parcursul anului 2025 urmează a fi inițiată/continuată implementarea proiectelor de dezvoltare locală și regională din Documentul Unic de Program, precum și monitorizarea implementării acestora și modului de valorificare a mijloacelor Fondului Național de Dezvoltare Regională și locală.

La început de an, în baza Legii bugetului de stat pentru anul 2025 urmează a fi aprobat Planul Anual de Finanțare a proiectelor de dezvoltare regională și locală pentru anul 2025.

Totodată anul viitor urmează a fi finalizat procesul de selectare a propunerilor de proiecte de dezvoltare regională depuse în cadrul apelului lansat în 2024.

La nivel de politici, în primul trimestru, urmează a fi finalizată procedura de aprobare a modificărilor la Programul național de dezvoltare a orașelor poli de creștere în Republica Moldova pentru anii 2021-2027.

În 2025, urmează a fi aprobat un nou Document Unic de Program ce va viza perioada de programare 2025-2027. Acesta va include proiectele nefinalizate din actualul DUP și proiectele noi selectate în baza concursurilor anunțate.

Pentru noua perioadă de programare: 2025-2027 urmează a fi elaborate și aprobate Programele Operaționale Regionale ale celor cinci regiuni de dezvoltare, cu coordonarea Ministerului.

De asemenea, urmează a fi îmbunătățit mecanismul de gestionare a Fondului Național de Dezvoltare Regională și Locală prin aprobarea modificărilor la Hotărârea Guvernului nr. 152/2022 cu privire la aprobarea Regulamentului privind gestionarea mijloacelor financiare ale Fondului național pentru dezvoltare regională și locală.

În vederea realizării acțiunilor prevăzute de noile modificări la Programul național de dezvoltare a orașelor poli de creștere în Republica Moldova pentru anii 2021-2027 este planificată modificarea Hotărârii Guvernului nr. 172/2022 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la organizarea și funcționarea Consiliului Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale și Locale. Competențele Consiliului urmează a fi completate cu atribuții în domeniul dezvoltării urbane.

Totodată, în funcție de bugetul disponibil și ținând cont de obiectivele documentelor de politici din domeniu, în 2025 va fi analizată oportunitatea organizării unor noi apeluri de propuneri de proiecte.

Toate inițiativele normative și activitățile aferente implementării programelor și proiectelor de dezvoltare regională și locală vor fi coordonate cu Consiliul Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale și Locale, prin organizare ședințelor ordinare și, la necesitate, extraordinare.

Subsecvent, va fi asigurată coordonare activității Grupului de lucru 22 responsabil de capitolul de negociere „Politica regională și coordonarea instrumentelor structurale”, în octombrie 2025 fiind planificată reuniunea de screening bilateral.

În vederea consolidării capacităților Agențiilor de Dezvoltare Regională, Oficiului Național de Dezvoltare Regională și Locală și autorităților administrației publice locale, în 2025, sunt planificate instruirii în baza Conceptului pentru consolidarea capacităților autorităților publice locale în domeniul implementării, monitorizării și evaluării proiectelor și Programului de consolidare a capacităților pentru instituțiile responsabile de implementarea politicii de dezvoltare regională și locală.